B·A·I
47804

SCRIITORII ROMÂNI
PUBLICAȚIE SĂPTĂMÂNALĂ
DIRECTOR A. VLAHUȚĂ
No. 24-25

V. ALECSANDRI

Istoria unui Galbân

ALCALAY & Cº
40 BANI

26.2.16
www.dacoromanica.ro

V

SCRIITORII ROMÂNI
PUBLICATIE SAPTAMÂNALA
Director: A. VLAHUȚĂ

V

No. 24–25

V. ALECSANDRI

Istoria unui Galbân

ALCALAY & Co.

A

A

www.dacoromanica.ro

Tipografia GROSSMANN. – București

www.dacoromanica.ro

Istoria unui galbân

In noaptea trecută, pe la un ceas după două-sprezece, am fost trezit din somnul dulce ce gustam, prin un zinghet metalic care m'a mirat foarte mult, nefiind obicinuit a auzì asemine armonie la ceasuri atât de târzii. Acel sunet mi se păreà că venià din fundul odăei şi că eşià dintr'o cutioară de fildeş, săpată, ce se zărià pe masă în razele lunei care răsbăteà prin fereastră. M'am sculat iute din pat pentru ca să cunosc pricina zuruitului pomenit, am luat în mână acea cutie unde pusesem dimineaţa un galben olandez şi o parà mare turcească, am luat-o cu luare aminte, şi adâncă a fost mirarea care m'a cuprins, auzind de odată două glasuri străine eşind din cutie, două glasuri de altă lume, care sbârniau, ţiuiau şi se sfădiau de moarte.

Să mărturisesc că m'au apucat fiori reci, în faţa acelei minuni, nu socot că ar fi vre-o ruşine din parte-mi pentru că nu sunt deprins a trăì printre spirite.

www.dacoromanica.ro

Spun drept că atunci m'am văzut înconjurat de vedenii, fantasme, stahii, strigoi, moroi, şi de toate fiinţele fantastice câte joacă parola şi hora cu mezul nopţii în lumina lunei. Peste puţin însă liniştindu-mă ceva, nu ştiu cum s'a făcut că am gândit la A. Donici fabulistul, şi aducându-mi aminte de fabula lui, *Ferul şi argintul*, în care aceste două metaluri ţin un dialog atât de înţelept, deodată zic, o lumină cerească îmi trecù prin minte, şi am înţeles următorul adevăr: că şi metalurile au suflet, mai ales aurul şi argintul, de vreme ce ele însufleţează şi mai multe ori desufleţează oamenii; în urmare trebue să aibă graiu.

Sprijinit de această frumoasă descoperire, m'am simţit cuprins de o femeiască curiositate, şi, fără dar a perde vremea, m'am lungit într'un jâlţ elastic, am aşezat cutioara lângă mine pe masă şi, cu ţigareta aprinsă, m'am pus pe ascultat. Razele lunei, precum am zis, se jucau pe covorul din odae, zugrăvind felurimi de figuri, şi unele lunecând pe cristalul călămărilor, tremurau chiar deasupra galbânului şi a paralei, la care mă uitam cu ochii ţintiţi. Aceste două monete se aflau atunci în focul cel mai înflăcărat al convorbirei, amândouă săltând din vreme în vreme cu mânie şi bătându-se, zuruind de marginele cutioarei. Iată ce ziceau:

Galbânul.— Dar, mă mir de stăpânul meu cum de a uitat cine sunt eu, şi m'a pus la un loc cu o biată para ca tine, ce nu faci acum nici trei bani, atât eşti de ştearsă şi de ticăloasă.

Paraoa.— (Plesnind de ciudă). Râde dracu de porumbele negre!... Dar nu te vezi, ciuntitule, cât eşti de

www.dacoromanica.ro

ros de chila zarafilor?... nu te vezi că ai ajuns în trei colțuri, că ai scăzut și ai slăbit ca un irmilic de cei noi?... Ți-ai perdut toți dinții sărmane, și vrei să mai muști și pe alții?

Galbânul.— (Cu fudulie, ridicându-se în picioare). Leul de și îmbătrânește tot leu rămâne, asemine și galbânul tot galbân!

Paraoa.— (Săltând des și iute de râs). Galbân, tu?... cu adevărat sărmane, ești galbân, dar de gălbinarea morții.

Galbânul. — Ean ascultă, kadână bătrână, nu te jucà cu cuvintele, că de și sunt acum în trei colțuri, pe loc înfig unul în tine.

Paraoa. — (Cu dispreț și cu un aer de mărire). Eu am trecut prin degetele Ienicerilor și nu mi-a fost frică! tocmai tu vrei să mă sparii?

Ambele mele monete stătură puțin într'o poziție teatrală ca doi dușmani viteji cari se măsoară cu ochii pân'a nu răsuflà. Atât eram de curios a vedeà un duel bănesc, dar așteptarea mea fù și acum înșelată, precum a mai fost de multe ori în acest soiu de întâmplări. Provocatorul, adică galbânul, văzând maiestatea și curajul protivnicei lui, se domolì, se trase înapoi, și prin această mișcare aduse o nouă dovadă observărei ce am făcut de mult, că fala mare ispravă n'are.

Galbânul. — (După o scurtă tăcere). Nu te bucurà, proasto, că eu mă voiu înjosì a te onorà cu lovitu-rile mele, și dacă te-am și amenințat adiniaorea, nu sperà că-mì voiu uità rangul meu într'atâta încât să mă ating de tine. Știu, slavă domnului! câtă depăr-

www.dacoromanica.ro

tare este între noi. Familia mea îi de aur şi neamul tău de-abià de argint. Cum îndrăzneşti dar a socotì că, eu care am fost slăvit de cei mari şi legănat în sânul lor, eu care sunt fruntea banilor, eu să mă măsor cu tine? Sărmană! gândeşte cât ai rămas de neînsemnată în lume, şi vezi mai înainte de toate că eşti de o mie patrusute douăzeci de ori mai puţin decât mine.

Paraoa.— Fricosule aristocrat! se vede că ai locuit multă vreme în sânul domnului M. şi că de la dânsul ai câştigat simţirile dobitoceşti, sub care îţi ascunzi lipsa curajului. Tu, olandez, tu să rosteşti cuvinte de familie şi de nobleţă! Ruşine, ruşine să-ţi fie! Am cunoscut mulţi compatrioţi de-ai tăi în deosebite rânduri şi 'n deosebite pungi, şi mărturisesc că i-am aflat curaţi în fire şi de caracter! dar tu, negreşit eşti mincinos, calp, bastard, căci îţi arăţi arama fără cât de puţină sfială. (Suspinând). Unde-i, unde-i frumosul şi nobilul olandez cu care m'am iubit atât de ferbinte la anul 1820 în buzunarul căpitanului Costiţă, pe când acest corăbier călătoriă pe Marea Neagră!... Unde-i acum să te facă una cu cutia în care ne găsim şi să mă răsbune de obrăzniciile tale.

Galbânul.— (Uimit de turburare). La anul 1820?... Căpitanul Costiţă?... Marea Neagră?... Ce spui?... Tu erai atunci cu mine?

Paraoa.— (Într'o nespusă mirare). Cu tine! Ce fel?

Galbânul.— (Repide, adunându-şi suvenirile). Dar... îmi aduc aminte..: într'o noapte întunecoasă, marea erà întărâtată de furtună... corabiea erà să se înece la Sulina... Toţi se rugau lui Dumnezeu ca să-i scape...

www.dacoromanica.ro

Paraoa. — Aşa este, bine zici. Eu tremuram de frică şi deodată, zuruind cu disperare m'am aruncat şi m'am lipit...

Galbânul.— (Dându-se de-adura către para). Şi te-ai lipit de pieptul meu, care de mult ardeà pentru tine în focul unei dragoste nemărginite.

Paraoa.— (Lunecând către galbân). Ah!

Galbânul şi *Paraoa.*— (Lipindu-se într'o amoroasă îmbrăţişare). Soarele meu! Luna mea!

Zinghetul pricinuit prin înfocata atingere a monetelor se schimbă încet încet într'o zuruire slabă, sau mai bine zicând într'o suspinare metalică care se perdù în deşerturile lumei şi a cutiei. O tăcere drăgălaşă urmă după aceasta, tăcere ce dovedià o mare cătime de simţire în sânul monetelor, tăcere scumpă şi mult mai glăsuitoare decât însăşi vorba; tăcere care mi-au atins până şi mie un străin, coardele inimei şi mi-au adus două lacrimi de compătimire pe marginea genelor.

Peste câtevà secunde ambii amorezi se traseră puţin înapoi, se uitară lung unul la altul, făcându-şi amândoi o dureroasă revizie, şi ziseră următoarele cu glas pătruns:

Galbânul.— (Oftând din greu). Cât eşti de schimbată, iubita mea!

Paraoa. — (Suspinând cu durere). Cât ne-am schimbat, dragul meu!

Galbânul.— (Cu amărăciune). Ce crudă şi nemilostivă'i vremea! Coasa ei nu se osteneşte niciodată!... plăcere, frumuseţe, tinereţe, toate sînt secerate de dârsa!...

www.dacoromanica.ro

astăzi ele strălucesc cu tot farmecul lor şi mâini se perd. Tristă soartă! lume deşartă! viaţă ticăloasă! ah! ah!

Paraoa. — (Cu blândeţă îngerească). Nu te mâhni, luceafărul meu, că nu sîntem numai noi supuşi acelor crude pravili ale soartei. Ferul că'i fer şi încă ruginește, dar apoi noi care sîntem meniţi prin însăşi firea noastră a fi jertfa lăcomiei oamenilor!

Galbânul.— Iţi aduci aminte, scumpa mea, de-acea epocă fericită când ne-am întâlnit în buzunarul căpitanului Costiţă ?... Sufletele noastre erau făcute unul pentru altul, căci îndată ce ne-am zărit ne-am şi sâmţit cuprinşi de dragoste. Cât de frumoasă erai tu atunci cu faţa ta rotundă şi albă ce steclià şi strălucià ca o tablă de dulceţuri. Cu câtă graţie se îndoià talia ta gingaşă şi subţire! Ce glas dulce şi armonios aveai tu atunci!

Paraoa.— Atunci?... Dar, atunci şi tu erai tânăr, frumos, voinic; atunci erai luciu şi plin de farmec; atunci aveai pe'mpregiur o coroană cu zimţi din care eşià scântei amoroase, ce pătrundeà inima. Atunci eram amândoi în vârsta dragostei, ne iubeam şi ne desmerdam toată ziua şi toată noaptea, în cât mi s'a ros jumătate de faţă atunci... dar acum...

Galbânul.— (Intr'o deplină desperare). Dar acum?

Paraoa.— (Râzând). Acum sîntem ca doi tăciuni care fac numai fum făr'a da pară.

Galbânul.— Eu tăciune, eu care...

Paraoa.— Lasă monologul pe altă dată, şi'mi spune ce te-ai mai făcut din ceasul acela crud când am fost

www.dacoromanica.ro

despărțiți?... Prin cari valuri, prin cari pungi, prin câte soiuri de degite ai mai trecut?

Galbânul.— Ah! iubita mea, întâmplări am avut dela 1820 încoaci!... De câte ori am trecut dela treptele cele mai înalte ale societății la cele mai de jos, din mâinele cele mai curate în labele cele mai mârșave, dela sânurile cele mai nobile la pepturile cele mai deșerte de oricare simțire! Nu este soartă în lume mai curioasă și mai vagabondă decât a ființei nenorocită ce se numește *monetă*. In veci și peste tot locul slăviți și doriți, noi suntem pricina celor mai multor fericiri și nenorociri pe pământ, și cu toate aceste, rareori întâlnim suflete de acele închinate nouă și vrednice de toată lauda, cunoscând prețul nostru, ne păstrează ca moaște sfinte în fundul unei lăzi de fer, ne păstrează zic, ani întregi și ne scapă de acea frecătură necontenită a degitelor omenești, care roade podoabele noastre.

Paraoa.— (Cu ceva nerăbdare). Le știu aceste toate; spune-mi mai bine istoria ta.

Nu am trebuință să mai adaug cât de mult se atâțase curiositatea mea. Istoria unui galbân, povestită în întunericul și în tăcerea nopții, erà pentru mine o petrecere nesperată. Mi-am aprins iute o a doua țigaretă și galbânul începù așa:

Galbânul.— Istoria mea este legată cu deosebite anecdote ce s'au întâmplat subt ochii mei persoanelor la cari m'am aflat, anecdote triste sau vesele, unde eu am jucat totdeauna rolul cel mai de căpetenie, și în care mi s'a înfățoșat prilej a face multe însemnări și

www.dacoromanica.ro

descoperiri asupra oamenilor. M'am folosit mult de privliegiul ce avem noi, banii de aur, a fi strânşi cu scumpătate la peptul lor, pentru ca să le cercetez şi să le cunosc inimile de aproape; şi tu, iubita mea, ştii ca şi mine, câtă mârşăvie plină de desgust este ascunsă în lăuntrul unor bipede care se zic creştini cu frica lui Dumnezeu. Ascultă dar, şi nu te supără dacă fără voie ideile mele ţi-or păreà câteodată cam posomorîte.

După ce ne-a despărţit căpitanul Costiţă la Galaţi, dându-mă pe mine unui boierinaş ce-i vânduse grâu, am suspinat multă vreme gândind la tine, la fericirile perdute a dragostei noastre, şi crede-mă, că dacă mi-ar fi fost cu putinţă mi-aşi fi răpit vieaţa de desperare: dar firea nedreaptă n'a vroit să ne dee şi nouă, galbinilor, dritul scump de a ne sinucide; în urmare am fost silit să'mi mistuesc durerea în suflet şi să urmez pe noul meu stăpân la moşia lui. Dar poţi tu să găceşti în ce chip l'am urmat?... ascuns, soro dragă, în ciubota lui şi călcat în picioare ca un ban de nimică, pentru că boerul se temeà de tâlhari. Ştiu că această ruşine se 'ntâmplă des banilor cari au nenorocire a picà în pungile boierinaşilor de la ţară, dar eu încă nu păţisem o asemine înjosire şi mă înăduşiam de ciudă. Ah! ziceam atunci, de ce nu am putere să'i fac o provocare precum se cuvine între persoane bine crescute, şi să-l străpung ca spanga rigăi de Olanda!... Ce folos însă! eu ziceam, eu auziam. Insfârşit acel drum plin de chinuri se săvârşì după cum dorì stăpânul meu: el ajunse acasă cu toţi banii în ciubotă

www.dacoromanica.ro

fără să fi întâlnit nici măcar un potlogar pe drumul mare.

„Vai mie ! nu puteà ştì
Că *proccsu* 'n a lui stare stà gata a năvălì.

Paraoa.— Nu-mi spui că te-ai făcut literat ?

Galbânul.— M'am găsit odată din întâmplare jumătate de ceas în buzunarele unui poet.

Paraoa.— Urmează-ţi povestirea.

Galbânul. — O împresurare de moşie îl sili pe bietul boier a alergà la Iaşi spre a se luptà cu tagma judecătorească, însă din nenorocire în capitala asta el nu putù să întrebuinţeze mijlocul ciubotelor spre scăparea galbinilor lui, precum o făcuse în drumul cel mare, căci aici oarecare director de tribunal i-a luat până şi ciubotele din piciosre. Îi de prisos să mai adaug că eu împreună cu toţi ceilalţi ai mei tovarăşi, trecurăm în punga acestuia şi că sărmanul boierinaş se întoarse acasă cu părul alb, cu giubeaua ruptă şi cu buzunarele sparte. Nenorocirea lui m'a cuprins de puţină jale, dar pe de altă parte mi-a adus o mulţămire ascunsă, căci răzbunarea este una din cele mai vii mulţămiri a oamenilor şi a galbenilor olandezi.

Paraoa. — (Oţerindu-se). Mă îngrozeşti cu vorbele aceste,

Galbânul.— (Cu fanfaronadă). Da cum socoţi ?

Paraoa. — Nu mi-ar părea curios dacă ai fi un ducat veneţian, pentru că aceştia cred numai în *vendetta* lor, dar tu, olandez...

www.dacoromanica.ro

Galbânul.— Nu te atinge de naţionalitate, soro dragă, că mă supăr.

Paraoa.— *Pardon*, scumpul meu: n'am vroit să te mâhnesc.

Galbânul.— Te cred, iubita mea. Unde mă găsam ?... la directorul de tribunal. Nu ţi-oiu vorbi de buzunarul său. Ştii că noi, banii, judecăm mai totdeauna oamenii după pungile şi după buzunarele lor, şi eu mărturisesc că acest fel de judecată mi se pare cea mai nimerită într'o epocă unde domneşte interesul. D. Buffon, naturalistul francez, a zis că: *stilul arată omul*; eu zic că: *buzunarul arată omul.* El este cea mai sigură caracteristică a firei, a patimilor şi a moralului său. De pildă, buzunarul unui cheltuitor este spart; punga unui sgârcit e făcută din materie groasă şi trainică, şi e legată cu nouăzeci şi nouă de noduri, ş. c. l.: iar buzunarul directorului puteà foarte bine să dee o lămurită idee de haos, căci nu aveà nici margini nici fund.

Inchipueşte'ţi dar, scumpa mea, ce groază m'a cuprins când m'am rătăcit în acel sac lung şi adânc! Mă credeam perdut întocmai ca un călător în pustiurile Africei, dar mă înşelam pentru că buzunarul sus pomenitului director de tribunal nu sămănà nicidecum cu un pustiu; acesta d'impotrivă erà locuit de feluri de neamuri străine şi pribegite acolo din alte pungi.

Când am ajuns la marginile acelui sac, am găsit o poporaţie foarte amestecată de galbini olandezi şi nemţeşti, de irmilici vechi şi noi, de carboave, până şi de sfanţigi, până şi firfirici, cari cu toţii trăiau într'o

www.dacoromanica.ro

armonie ce m'a adus în mare mirare, cunoscând dihoniile ce despart astăzi națiile.

Paraoa.— Cum, frate, carboavele și irmilicii erau prieteni?

Galbânul.— Nu numai prietini, dar ași puteà zice frați de cruce, dacă n'asi ști că irmilicii sunt dușmanii sfintei cruci. Și această unire eterogenă știi tu de unde se trăgeà?... din crudul obiceiu care silise pe fiește care monetă a-și lepădà naționalitatea când a intrat în acel buzunar directoresc. Acolo galbinii, irmilicii ș. c. l. nu se mai numiau nici galbini, nici irmilici, nici carboave.

Paraoa.— Dar cum, cum?

Galbânul.— *Marturi*!... Înțelegi acum? De pildă galbinii se chemau marturi de treizeci și cinci de ani; irmilicii martori de patrusprezece sau șesesprezece ani, după vârstă; carboavele marturi de doisprezece ani; și toți la un loc alcătuiau un popor nou cunoscut subt nume de: *nația dovezilor sunătoare*... Mă pricepi acum?

Paraoa.— (Oftând). Te pricep. (După o mică tăcere). Și mult ai șezut tu acolo?

Galbânul.— Așteaptă. Voi, Turcilor, aveți un proverb pe care nu mi-l aduc aminte, dar care se începe cu haram...

Paraoa.— *Haram gheldi, haram ghiti.*

Galbânul.— Tocmai; acest proverb, precât înțăleg, vrea să zică că de banii luați nedrept nu s'aiege nimica.

Paraoa.— Bre! nu te știam poliglot.

www.dacoromanica.ro

Galbânul.— Cum să nu fiu poligot, soro dragă, dacă am slujit oarecând drept plata unei subscrieri la un Tetragloson care erà să iasă... dar să venim la proverbul pomenit, pentru ca să vezi cum se adeverì înţălesul lui.

A doua sară după intrarea mea în colonia *dovezilor sunătoare*, stam la vorbă cu câţiva *marturi* de deosebite vrâste şi povestiam pe rând chipurile înşelătoare ce întrebuinţase stăpânul nostru pentru ca să ne tragă în sânul lui de răzăşii, dela văduvele sărace şi dela toţi nenorociţii împricinaţi, la care ne aflasem mai înainte, când deodată o mână lacomă ne cuprinse grămadă în palmă şi ne trântì ca vai de noi pe o masă de cărţi unde se giucă stos. Cătevà părechi de ochi se ţintiră cu dragoste asupra noastră şi după câteva talii, o altă mână străină se întinse spre noi şi ne trase într'un alt colţ al mesei. Directorul nu mai erà stăpânul nostru... el ne perduse pentru totdeauna. Pare că'l aud şi acum cât de tare se blăstămà, cum se ocărà ca pe sine cu cuvintele cele mai proaste pentru că jucase, în vreme ce noul meu stăpân îi ziceà din vreme în vreme cu sânge răce: *haram gheldi, haram ghiti*! De-atunci m'am pătruns de adevărul acestui proverb şi am luat o mare opinie de înţelepciunea musulmană.

Paraoa.— (Se închină). Imi pare foarte bine.

Galbânul.— (Urmând cu foc). Inţălepciunea şi paraiele turceşti sunt două lucruri cari mi-au câştigat inima.

Paraoa. (Cu ceva cochetărie). Berbantule...

Galbânul.— (După un zâmbet). Tânărul ce mă câşti-

www.dacoromanica.ro

gase în cărți, una din acele ființi a cărora nume se sfârșește în *escu*, când se află în Moldova și în *eanu* când merg la Valahia; ființi problematice cari trăesc făr'a aveà nici un chip de viețuire, cari pică năpaste în casele și la mesele oamenilor, și cari astăzi se prlmblă în droște de Brandmaier, îmbrăcați în strae nouă, încălțați cu botine de glanț și mâni îi vezi plămădind glodul uliților cu ciobote rupte, cu surtucul descusut și cu pălăria roasă pe cap; trântorii parasiți ce s'au întrodus de o bucată de vreme în societatea Românilor, speculând nevinovăția și încrederea lor, și care au fost crescuți la școala vestitului Robert-Macarie de coțcărească pomenire.

Acel interesant copil al civilizației, acel nobil cavaler de industrie, petreceà o mare parte a zilei închis în odaea lui cu o pereche de cărți în mână, pe care le amestecà necontenit, le așezà în deosebite chipuri, le sucià, le tăià, deprinzând și iscodind fel de fel de *teșmecherii* ce întrebuințà sara spre a pungì pe pontatori. Și trebue să mărturisesc că el agiunsese la o dibăcie atât de măestră în măsluirea cărților, încât ar fi meritat cu toată dreptatea o odă *escamotofilă* în soiul acelei adresate d-lui Rodolfo de d. Eliade marele *amiratore della prestidigitazione.*

Paraoa.— (Boldind ochii). Ce cuvinte sunt acestea?

Galbânul.— Aceste sunt câteva cuvinte dintr'o nouă limbă românească ce se descoperă acum la București.

Paraoa.— Dar *escamotofil* ce basaconie este?

Galbânul.— *Escamotofil* e vâr primar cu *brațalba*,

www.dacoromanica.ro

cu *lurgumbra*, şi frate de cruce cu *Broascăoaetaurie* şi cu *impercaicoifagi* a d-lui Aristia.

Paraoa.— Nu te înţeleg.

Galbânul.— Te cred; dar ian întreabă pe croitorii lor dacă înţeleg cuvintele *teşmecherii* şi *haram*, şi să vezi că ţi-or răspunde: *nu te capisc*, sau: *nu te cumprind.*

Paraoa.— (Clătinând capul). Mari sunt minunile tale, Doamne!

Galbânul.— Zi mai bine: mari sunt minciunile oamenilor!... Tânărul meu aveà, precum ţi-am spus, degitele foarte sprintene la cărţi şi se folosià binişor de meşteşugul său, căci acesta erà pentru dânsul un soiu de fondos sigur din care trăgeà dobândă pe fieşte care sară; dar el nu se mulţumià cu acel venit şi, în urmare, se împrumutà ades pe la zarafii jidofi. Trebue să'ţi spun că stăpânul meu se trudià de mult ca să desluşească un problem foarte greu: *chipul de a face datorii fără a le plăti.* In adevăr el descoperise de mult partea cea dintâiu a problemii, şi acum erà aproape să o găsească şi pe cea din urmă, căci hotărîse să fugă a doua zi pe ascuns la Bucureşti, când deodată şi fără veste unul din creditorii lui, un jidov bătrân, i se arătă grozav înarmat cu patru slujitori de la Agie. Pricina acelei înfăţoşări poliţieneşti erà un vecsel iscălit de stăpânul meu, dar neplătit, după obiceiul său cel economic. Noul Macarie fu silit să numere banii îndată şi, numărându-i, mă lepădă şi pe mine în palma nebotezatului zaraf.

Paraoa.— (Cu tânguire). Nenorocite prieten!

www.dacoromanica.ro

Galbânul.— Dar, dar plânge-mă scumpa mea, tânguește-mă, luna mea, căci aici încep pentru mine, durerile, ticăloșiile, chinurile unei inchiziții mai crude de cât acea spaniolă ; bocește-mă și te îngrozește, pentru că ai să mă vezi muncit în mâni de calău, precum erau munciți creștinii în vremea păgânismului ; ai să cunoști însfârșit misteriul acel înfricoșat a deformării mele și chipul nelegiuit prin care eu, mândrul și slăvitul tău odinioară amorez, am fost despărțit pentru totdeauna de podoabele mele. Neronul israelit ce mă luase în robie, mă închise deocamdată într'o temniță neagră și unsă pe care el îndrăznia a o numi pungă, și ajungând acasă la dânsul, după ce mă arătă cu bucurie la vr'o șease copii strenteroși și nespălați, el mă ascunse sub o podeà din odaea lui, într'o oală îngropată în nisip. Auzi tu ?... într'o oală de făcut borș, eu ce locuisem în pungi de mătasă! eu cari ținusem adeseori loc de onor printre oameni, să mă văd țâind locul fasolelor și pitrinjălului! Această idee mi-ar fi dat gălbănarea negreșit, dacă n'așì fi fost, precum sînt, galbân de firea mea. Dar toate acestea nu sînt încă nimica pe lângă chinurile ce mi se pregătià.

Pe la mezul nopții, calăul acel nemilostiv mă scoase la lumina unei lumânări de său și, apropiindu-mă de ea, îmi atinse zimții cu un instrument de moarte ce'i zic chilă. Durerea ce mă cuprinse dintr'o margine la alta, mă făcù să sai în sus de trei palme, și, scăpând dintre degitele lui, alergai iute deadura sub pat unde mă ascunsei tremurând. Ce folos însă! Iuda mă găsì peste puțin și îmi roase toți zimții cei frumoși care,

www.dacoromanica.ro

după cum zici iubita mea, îți aruncau odinioară în inimă atâtea scântei de dragoste. Intr'o clipă m'am văzut ras, pilug de jur împrejur întocmai ca capul bărbireului meu; glasul mi se dogise de durere și, neputându-l blăstămà atunci cum se cădeà, m'am răsbunat asupra lui asvârlindu-i un zimț în ochi. De atunci el a rămas chior, și socot c'a rămâne tot așà pân' la judecata cea de pe urmă.

Paraoa.— (Plesnind de mânie). Amândoi ochii să'i fi scos. Auzi.... să-ți chilească zimții! Eu mă mir cum ds sufer Românii atâtea mii de tâlhari.

Galbânul.— Ce să le facă dacă sânt sudiți!

Paraoa.— Și cum ai scăpat din mâinile călăului tău?

Galbânul.— In codrul Herții!... Știi că acest codru e moartea jidovilor: numai de le'i pomenì de dânsul, îi vezi că-și schimbă fețele și-i apucă *ducă-se pe pustii*. Tâlhariul meu de zaraf aveà nevoe să meargă la hotarul Mamornițiì pentru oare-cari speculații cu folos sigur și știind că aveà să treacă prin acel codru atât de dușman perciunilor, el își cumpără două pistoale și un iartagan ruginit, se suì singur într'o brișcă și se porni cu frica 'n spate și cu galbinii în sân. După multă trudă ajunseră în sfârșit în codrul Herții. Târtanul meu tremurà ca de friguri; măselele-i clănțănià, și el se băteà necontenit cu pumnul în piept. Erà în spre sară, la ceasul acela sfânt a zilei unde toată natura se liniștește în tăcere și pare că se pregătește pentru serbarea unei taine înfricoșate. Caii mergeau încet la deal, când deodată eșiră de după copaci doi oameni înarmați.

www.dacoromanica.ro

Iuda răsări ca și cum l'ar fi muşcat un şarpe, dar nu'şi perdù minţile, căci scoţându-şi iute cuşma şi chitia de pe cap, le puse lângă dânsul, una 'n dreapta şi una 'n stânga şi începù a strigà de departe: «Nu veniţi, nu: noi sîntem trei, voi sînteţi doi».—Cu toate aceste, tâlharii opriră caii şi se apropiară ds brişcă.

— Măi, târtane, zise unul din ei, pentru cine ai luat armele aceste?

— Pentru tâlhari; răspunse zaraful.

— Noi sântem tâlhari.

— Poftim, mă rog,—şi jidovul dete îndată armele.

— Da bani ai cu tine?

— Ba nu, n'am nici o parà, pe legea me.

— Pe dânsul, mă, răcniră atunci hoţii, şi pe Leiba mi'l trântiră din brişcă jos la pământ. Iuda se sbuciumà cu desperare şi răcnià *vei mir*, *ghevalt*, cât îi ţineà gura, dar unul din tâlhari îi puse un genunchiu pe pept şi o mână 'n gât, şi glasul i se curmă pe loc. Această scenă nu ţinù mult, căci peste puţin ce doi voinici intrară iar în codru, lăsând trupul zara-i fului lungit în mijlocul drumului, fără suflare şi cu ochii holbaţi. Socot de prisos să mai adaug că ei nu uitaseră să-i iee punga din sân. Tâlharii de drumuri mari, precum şi cei de târguri mari au într'acest soiu de întâmplări o deosebită luare aminte.

Paraoa.— Cum? dragul meu, ai încăput pe mâini de tâlhari şi nu ţi-a fost frică?

Galbânul.— Adă-ţi aminte, scumpa mea, că trecusem mai înainte prin mânile unui director de tribunal,

www.dacoromanica.ro

a unui stosar şi a unui zaraf. Deprinderea se face fire, după cum ştii.

Paraoa. — Adevărat; oamenii şi banii se deprind cu societăţile cele mai rele.

Galbânul.— Stăpânii ce căpătasem eu acum şi care mă căpătaseră totodată, ne duseră în fundul codrului la gura isvorului care se numeşte *fântâna hoţilor.* Acolo erau adunaţi toţi tovarăşii lor împreună cu căpitanul ce stă mai de o parte lungit pe iarbă, cu pistoalele lângă dânsul.

Opt voinici cu spete late
Cu mânece suflecate
Şi cu puştile 'ncărcate.

— Ei! copii, prins-aţi iepurele? — zise căpitanul, om 'nalt de stat, vânos în braţe şi cu mustăţile de un cot.

— 'L-am prins, căpitane, răspunse tâlhărul ce mă ţineà în palmă.

— Gras îi?

— Cam gras, că nu puteà fugî bine.

— Poate-a fi fost cuşer.

— Cuşer, dar; aveà nişte perciuni de-o palmă.

— Şi unde-i pelea?

— Iat-o căpitane.

Căpitanul deschise punga, se uită la noi, clătinând din cap şi cu mânie. Ia-n vezi... zise, cum 'i-au ciocârtit! Lifta blăstămată ne-a furat pe jumătate din-

www.dacoromanica.ro

tr'înșii. Pe urmă vărsându-ne în palmă, chiemă toți tovarășii lui împrejur și ne împărți în sume drepte pe la fiecare. Eu însă rămăseiu partea căpitanului. Acest român erà cu adevărat voinic, și dacă se făcuse tâlhar de drumul mare, nu că doar îi erà sete de bani, dar pentru că simțià ceva în inima lui, care îl îndemnà să caute prilejuri de vitejie; primejdiile aveau pentru dânsul un farmec magnetic care îl trăgeà fără voie, și sunt încredințat că dacă ar fi avut norocire să se nască cu trei sute de ani mai înainte, pe când Românii erau în lupte, el și-ar fi dobândit un nume de viteaz mare. Singura slăbiciune ce aveà erà că iubeà prea mult nevestele măritate, și fiindcă aceste au avut de când lumea o ferbinte aplecare pentru voinici, s'au întâmplat că mulți bărbați însurați erau mânioși foc asupra căpitanului și juraseră să'și răsbune asupra lui.

Mai ales unul, un grec care fusese arnăut în vremea Domnului Ioniță Sturza, îi păstrà o dușmănie de cele ascuțite, pentrucă simțià pe frunte, de o bucată de vreme oarecare mâncărimi ce-i înfierbântà crierii și-l făceà să viseze noaptea tot soiul de vite cornorate. El se așezase de vr'o doi ani în târgul Herții, și de vr'o opt luni se însurase cu o fată tânără, care erà vestită de frumoasă pe toată linia hotarului.

Cum și ce fel se cunoscuseră și se daseră în dragoste căpitanul cu femeea arnăutului, nu ți-oi puteà spune... dar știu că în toate serile, pela asfințitul soarelui, stăpânul meu își încălecà murgul și se duceà de se întâlnià cu dânsa la o cumătră a ei ce ședeà în marginea târgului. Arnăutul, se vede că înțelesese

www.dacoromanica.ro

în sfârșit pricina vizitelor dese ce făceà nevasta lui în casa cumătrii sale, căci se pregătì de vânat, luându-și hăitași, arme și c. l. t. Hăitașii însă îi alesese printre câțiva bărbați, care, ca și dânsul aveau pică asupra căpitanului.

Intr'o seară, cum răsărì cea întâi stea pe cer, stăpânul meu, după ce îșì împărțì tovarășii pela deosebite potice, încălecă murgul și se pornì pe o cărare îngustă ce duceà la marginea codrului. Erà o lună cum o doresc amorezii. o lună plină de tainică lumină, care învăluià tot codrul și răzbăteà printre frunzele copacilor. O tăcere adâncă, o liniște sfântă domneà 'n lume. Nu se auzià altă decât pasurile calului pe cărare. Căpitanul scoase de sub mintean o tambură mică cu strune de sârmă și, împreunându-și glasul cu ea, începù a cântà un vers jalnic, ce-mi pătrundeà inima măcar că-i de metal.

Tot mergând și cântând, iată că eșirăm din codru și sosirăm pe o culme, nu departe de târgul Herții. Acolo stăpânul meu se oprì, cătă împrejur și, puind două degite în gură, dură o șuerătură de cele haiducești, care clocotì grozav în codru și care îmi țiuì multă vreme în urechi. Indată pe urmă o ferestruică se lumină la o casă din târg; iar căpitanul, sărind vesel depe cal, se îndreptă răpide în partea ei. După câteva minute el erà în brațele frumoasei sale iubite, și se desmierdau și se drăgosteau amândoi, precum odinioară ne desmierdam noi, scumpa mea lună... Iți mai aduci aminte?

Paraoa.— (Oftând). Ah!...

www.dacoromanica.ro

Galbânul.— (Asemene). — Şi iar ah!... (După o scurtă şi dureroasă tăcere). Nimic nu-i statornic în lume; tinereţile trec, norocul pere tocmai când gândeşti să guşti mai bine plăcerile lui. Cât de fericite minute petrecea stăpânul meu cu iubita lui şi ce triste minute erà să urmeze după ele!

Aşa-i legea crudei soarte
Azi plăcere,
Mâini durere,
Azi viaţă şi mâini moarte!

Paraoa.— (Din fundul inimei). Of... of!

Galbânul.— (Asemene). Şi iar of!... Ce să-ţi mai spun? Voinicul meu căpitan se văzù deodată încunjurat de vr'o zece oameni înarmaţi şi comenduiţi de însuşi bărbatul iubitei sale. Intr'o clipă el fù aruncat la pământ şi, în locul albelor braţe ce'l strângeau cu un minut mai înainte lângă un piept înfocat, sărmanul! simţì nişte lanţuri reci ce-i cuprinseseră tot trupul ca un şarpe. Poziţia lui erà cu atât mai neplăcută că aveà multă asemănare cu poziţia zeului Mars, când acest viteaz Don Juan ceresc fù prins cu Afrodita în mreţile lui Vulcan. Afrodita din târgul Herţii a fost trimesă la o monăstire după stăruinţele arnăutului, şi nenorocitul meu stăpân dus la una din cele 13 Isprăvnicii a Moldovei. Acolo Ispravnicul îi făcù o de *aproape cercetare* şi-l espediì la Iaşi, unde, fiind judecat, i se închie o hotărîre destul de sărată, adică: i se încuviinţă un cvartir de câţiva ani la Ocnă, pentru ca să-şi

www.dacoromanica.ro

prefacă, să-şi *îmblânzască* şi să-şi *îndulcească sâmţirile morale*!... Cât pentru tovarăşii săi de hoţie, am aflat mai târziu că unii au trecut peste hotare, pentru ca să facă voiajuri de plăcere, iar câţiva au isbutit a se înălţă între oameni... prin ajutorul ştreangurilor spânzurătoarei.

Paraoa.— N'ai făcut, dragul meu, o observare? că toţi tâlharii de drumuri şi de codri sunt spânzuraţi în târguri... Oare pentru ce?

Galbânul.— (Declamând). *Ou peut-on être mieux qu'au sein de sa famille!*

Paraoa.— (Râzând). Ha, ha, ha... bată-te norocu! că poznaş mai eşti.

Galbânul.— Ispravnicul ce mă luase odată cu *doprosul* eră, cum se zice, *un om a trebii*. Cunoscând toate chipurile legiuite de *obiceiul pământului* întru a se *folosi de prilejuri*, el isbutise a'şi preface slujba în *chiverniseală*, şi slavă Domnului! după câţiva ani, îşi făcuse o stare ca *oamenii*. Aveà, sărmanul, două moşioare luate dela răzeşi, aveà câteva *suflete de ţigani*, şi eră cunoscut în tot ţinutul de *gospodar cum se cade*. Mai eră încă cunoscut şi de creştin cu frica lui Dumnezeu, pentrucă ştià *Crezul* greceşte pe de rost, măcar de şi nu înţălegeà nicidecum astă limbă; pentrucă se împărtăşà de două ori pe an, şi pentrucă făcea ades paraclisuri în casă. Cu toate aceste bunul nostru creştin nu se sfiià a poruncì să bată la talpe pe vre-un român ce nu şi puteà plătì birul, tocmai când el rostià *Tatăl nostru*, tocmai când ziceà cu mare *evlavie*: „Şi ne iartă nouă, Doamne, greşelele noastre

www.dacoromanica.ro

precum şi noi iertăm greşiţilor noştri"... Almintere erà bun la suflet, atât de bun încât cucoana d-sale îl trimeteà fără voie în comisii când aveà gust să rămâie singură acasă.

Boierul ispravnic, precum am spus, aveà o cucoană; cucoana aveà un verişor al doile. Boierul ispravnic erà bătrân şi urât; cucoana erà între două vârste, adică: nici prea crudă nici prea coaptă, nici urâtă nici frumoasă, dar mai mult hazlie. Verişorul erà numai de vr'o nouăsprezece ani, destul de *nostim*, dar cam prostuţ din fire şi cam obraznic din creştere. Boierul ispravnic iubià numai două lucruri în lume: I-iu banii şi al II-lea nevasta. Cucoana asemine slăvià numai două lucruri pre pământ: I-iu banii şi al II-lea verişorul. Verişorul iarăşi adorà numai două lucruri în viaţa lui: I-iu banii şi al II-lea vânatul.

Aceste trei deosebite patimi a cărora *fondos* eram noi, banii, se speculau între ele cu fel de fel de chipuri, unele mai curioase decât altele, şi prilejiau nişte scene de tot comice. Spre pildă: când simţià cucoana că iubitul său bărbat se folosise de vr'un *kilepir*, îşi pregătià un arsenal întreg de căutături înfocate, de suspinuri fermecătoare şi de note în *b* mol carele cu toate erau menite spre a-i întoarce capul şi spre a-i stoarce banii. Aşà, înarmată de acea grozavă şi primejdioasă artilerie, isprăvniceasa intrà în odaia boierului şi începeà dintâiu a-l împroşcà cu mii de săgeţi din ochi, unele mai dulci decât zahărul, altele mai pătrunzătoare decât fierul; şi când vedeà că nenorocitul începeà a se uimì, atunci da drumul oftărilor arzătoare

www.dacoromanica.ro

şi a notelor *b* mol carele, ca un batalion de cavalerie, se aruncă asupra lui, îl ameţià, îl tulburà şi-l aduceà în starea unui *automat*. Pe urmă o încolăcire de braţe împrejurul gâtului şi o dulce sărutare între sprincene desăvârşià biruinţa, şi îndată toţi galbinii din buzunarul boierului se strecură zuruind în palma cucoanei. Nu am trebuinţă să mai adaug că el, când se deşteptà din acea amoroasă magnetire, se trezià totodată şi pornit într'o *comandirovcă* poroncită de însăşi drăgăstoasa lui nevastă.

Paraoa. — Şi ce făceà ea cu atâtea parale ?

Galbânul. — Ce parale !... zi galbini.

Paraoa. — Aşà vine vorba.

Galbânul. — Cucoana isprăvniceasa luà lecţii de limba franceză, pentru că astăzi în Moldova e cam ruşine să vorbească cineva româneşte, şi alesese drept profesor pe verişorul ei, care fusese crescut într'un pension din Iaşi şi care învăţase acolo a *moncheri* pe fieşcare. Acele lecţii se da şi se primià seara, după procedura bărbatului, într'o odae plină de divanuri şi luminată numai de o singură lampă. Profesorul şi cu şcolăriţa lui se puneà pe o sofa şi lecţia se făceà în următorul chip:

Scoleriţa. — Spune-mi, verişorule, cum se zice franţuzeşte: te iubesc?

Profesorul.— *Je vous aime.*

Scoleriţa.— (Cu o drăgălaşă căutătură). Je vous aime ?

Profesorul. — Sau : *je vous adore.*

Scoleriţa.— (Adăugând pomenitei căutături un glas dulce şi tremurător. *Je vous aime*, verişorule, *je vous adore.*

www.dacoromanica.ro

Profesorul.— (Ruşinându-se). *Et moi aussi.*

Scoleriţa. — (Luându'l de mâaă). Dar... *aşi vrea să te sărut* cum se zice?

Profesorul.— (Coborând ochii). *Je voudrais vous embrasser.*

Scoleriţa. — (Cu glasul înfocat). *Je voudrais vous embrasser*, verişorule.

Profesorul. — (Turburându-se). *Et moi aussi.*

Scoleriţa.— Dar... *Cine te opreşte* cum se zice?

Profesorul.— *Qui vous en empèche.*

Scoleriţa.— Hai să spunem dela început.

Profesorul. — (Tremurând). *Je vous aime.*

Scoleriţa.— (Cu patimă). *Je vous adore.*

Profesorul. — *Je voudrais vous embrasser.*

Scoleriţa. — (Iute). *Qui vous en empèche*, verişorule?

Dă-mi voie, scumpa mea, să nu urmez până la sfârşitul lecţiei; ţi-oi spune numai că din *je vous aime* în *je vous adore* toţi galbinii luaţi din sânul ispravnicului treceau în mânile verişorului, drept plata sârguinţei sale.

Prin asemine chipuri şi eu, draga mea, am călătorit din pungă în pungă şi am ajuns în sfârşit a fi proprietatea tânărului profesor de: *je voudrais vous embrasser.*

Ţi-am spus că el iubià vânatul. Această patimă se desvelise în inima lui cu atât mai straşnic că erà rău chichitaş şi în urmare, mai toate paserile îi treceau pe la nas. In zădar el le alungà, cu haliciurile prin văzduh; nici una din ele nu voià să-i împlinească mulţămirea de a picà. Intr'o zi, nenorocitul meu vânător

www.dacoromanica.ro

se trezì cu hotărîre să facă minuni şi să nu se întoarcă acasă decât cu cel puţin două care mocăneşti, pline de jigănii ucise; dar, precum ştii, hotărîrea şi împlinirea sunt două lucruri care n'au obicei a se întâlnì cam des. Cu toate aceste, stăpânul meu se îmbrăcă în tot costumul de vânător, şi se pornì cu pălăria de paie pe urechi, şuerând o bucată din opera Zampa: *Il faut cèder à mes lois...* ca un om sigur de biruinţă. Şi nici nu puteà fi altminteri de vreme ce aveà cu el treizeci de încărcături gata, o torbă nouă şi o puşcă de Lepage cu două ţevi. Bine încredinţat deci în dibăcia lui, el eşì la câmp aruncând împrejurul său căutături pline de lăcomie şi de cruzime.

Trebue să ştii, iubita mea, că nu este tigru, nu este hienă, nu este însfârşit lioghioae pe pământ mai crudă decât un vânător prost în cele dintâi a lui cercări. Ţelul său este numai ca să ucidă pentru ca să se încreadă că-i puşcaş; de aceea trage în toate părţile, în toate jigăniile fără deosebire: găini, prepeliţe, curcani, vrăbii, ba încă de nu s'ar sfii, ar slobozì puşca şi peste oameni. Se înţelege dela sine că cele mai multe ori el împrăştie în vânt oci întregi de praf şi că se osteneşte zile mari degeaba. Iar dacă i se întâmplă să doboare vre-o păseruică oarbă... să-l vezi atunci cum aleargă cu ochii bolditi la locul unde a zărit-o picând: gard, şanţ, spini, el răsbate tot, fără sfială, ar trece şi prin foc fără a luà seama, căci, atunci el nici nu vede, nici n'aude. Işi pierde ceasornicul, pălăria, puşca... dar nu-i pasă; el a lovit!... şi de vreme ce-a lovit, e puşcaş bun. Această idee măgulitoare a

www.dacoromanica.ro

ţâţă focul ce-l înflacără şi dă aripi picioarelor sale carele aleargă, saltă, sboară fără a atinge pământul. Şi când zăreşte în iarbă paserea rănită, să-l vezi cu ce turbare se aruncă asupra ei, şi pe urmă cu ce fudulie o ridică până la ochi ca să o privească mai de aproape. Atunci i se pare că ţine o lume în mână! Bucuria lui este nebună; ar voi să lege paserea la piept ca o decoraţie, dar, aducându-şi aminte că are torbă, o pune întrânsa, şi apoi o scoate de zece ori pe minută pentru ca să o mai vadă. Deşertăciunea lui găseşte pricină de fală în moartea unei fiinţi nevinovate!

Cea dintâiu pasere care a fost jertfa cruzimei stăpânului meu eră un botgros. Pare că-l văd şi acuma pe creanga unui păr sălbatic cu guşa umflată de cântare! Vânătorul meu se apropie de el pe furiş ca un motan, îl chitî multă vreme, trase chedica puştii, şi bietul botgros pică pe iarbă slobozind un ţipăt dureros!... Il lovise tocmai în guşe. Acea scenă m'a înfiorat aşă de tare şi tot odată a trezit în mine o ură atât de cumplită asupra tuturor oamenilor, încât m'am hotărît pe loc a mă depărtă de verişorul isprăvnicesei, şi, dar, profitând de uimirea ce-l cuprinsese în vreme când alergă să puie mâna pe victima lui, am sărit iute din buzunar şi m'am ascuns în iarbă. De atunci, iubita mea, am rămas încredinţată că în oameni sunt seminţe de cruzime care, dacă ar aveà prilejuri favoritoare pentru desvălirea lor, ar acoperì faţa pământului cu mii de Neroni.

Paraoa. — Ce nerozi?

Galbânul. — Neroni. Cât pentru nerozi, după cum

www.dacoromanica.ro

le zic în Valahia, slavă Domnului! semințiа lor s'au desvălit și au înflorit destul de bine în lume.

Paraoa. — Mai ales de când s'au lățit mania de a aveà spirit.

Galbânul. — Acum eram liber!... liber!... înțelegi tu, iubita mea, toată dulceața și toată puterea acestui cuvânt? Neatârnat de nime, scăpat de închisorile pungilor!... volnic de a face tot ce-mi plăceà!... In ceasul acela am gustat cea mai mare fericire în sufletul meu, căci nimic pe lume nu e mai scump și mai slăvit decât libertatea; ea este odorul cel mai neprețuit ce l-a dat Dumnezeu oamenilor. Și să știi dela mine că atunci o nație se apropie de moarte când începe a fi surdă la glasul libertății!

Paraoa. — Acest adevăr e vechiu de când lumea, și îl știu de mult.

Galbânul. — Cum se poate?... Eu credeam că l'am descoperit singur.

Paraoa. (Zâmbind) Spiritele înalte se potrivesc ades la gânduri.

Galbânul. — (Se închină) *Eram liber*, precum ți-am spus, într'o câmpie înflorită ce răsună în cântecele pasărilor.

Ciocârliile voioase în văzduh se legănau
Și'nturnarea primăverii prin dulci ciripuri serbau.

Florile desmierdate de un vântușor lin răspândeau în aer feliuri de miroase ce mă îmbătau de mulțumire. Stam culcat între doi toporași și mă uitam la soare

www.dacoromanica.ro

cu dragostea unui frate, căci, după zisa poeților, soarele nu este alta decât un glob de aur. Razele sale lunecau pe fața mea, dându-mi o sărutare ferbinte ce mă făceà să strălucesc de bucurie. Vai mie! puteam oare gândì că tocmai el va fi pricina nenorocirii mele și a de isnoavei robiri în care am ajuns!... Acum sunt încredințat de adevărul proverbului românesc ce zice că: fratele-ți scoate ochii!... și păstrez o deosebită admirare pentru fabula lui Alexandrescu, *Toporul* și *pădurea*, care zice:

Că'n fieșce țară
Cele mai multe rele nu vin de pe-afară
Nu le-aduc străinii; ci ni le face toate
Un pământean de-ai noștri, o rudă sau un frate.

Paraoa. — (Cu entusiasm) *Aferim, Aferim!*

Galbânul. — (După o scurtă tăcere). Ți-am spus, draga mea, că câmpia unde mă desfătam cu atâta mulțumire vuià de cântecile pasărilor, dar mai cu seamă de vr'o câteva minute ea răsună de glasul îngeresc al unei tinere copile ce culegeà flori aproape de mine. Zic *îngeresc*, pentru că așà-i obiceiul, cu toate că nimeni nu cred că a auzit glasul îngerilor; și socot că ași nimerì mai bine zicând *argintiu*, mai ales că acest cuvânt îmi aduce aminte de glasul tău ce m'a încântat așà de mult în buzunarul căpitanului Costiță.

Paraoa. — (Varsă o lacrimă de înduioșare).

www.dacoromanica.ro

Gălbânul. — Ai însemnat ca şi mine, scumpa mea, cât e de frumos neamul ţiganilor, care trăesc în partea munţilor şi ce figuri regulate şi vioae se găsesc printre femeile lor; dar crede-mă că niciodată, de când mă aflu în principatele româneşti, n'am întâlnit trăsuri atât de gingaşe, atât de bine împreunate şi într'un cuvânt atât de plăcute ca a Zamfirei, (aşà se numià copila ce culegeà flori lângă mine). Lasă că erà tânără numai de vr'o şaisprezece ani, şi că aveà încă acea frăgezime copilărească atât de nepreţuită în podoaba unei femei, dar apoi toate mişcările ei, căutătura sa, glasul său, aveà un ce mai deosebit, un aer de sălbătăcime încântătoare ce o asemănà cu o căpărioară sprintenă în momentul când simte vânătorul în codri. Părul său negru ca pana corbului erà împletit în cosiţi împodobite cu bănuţi de argint şi cu floricele; la gât purtà o salbă de mărgele roşii şi albe şi de rubele care săltà pe sânu-i la tot pasul, pricinuind un zinghet delicat şi strălucind felurit sub razele soarelui. Toată haina ei erà o cămeşă albă, cusută cu altiţe de fir şi de mătasă pe la umeri şi pe la gât, şi o fotă albastră cu dungi vişinii ce înconjurà trupul său mlădios ca o trestie şi *tras prin inel*, după cum zic Românii. Ce să-ţi spun... Pentru ca să-ţi dau o slabă idee de toată persoana Zamfirei ar trebuì să fac o fisiologie întreagă de fieştecare parte în deosebi, sau să urmez unor autori care, voind a descrie un portret, întrebuinţează chipul obişnuit în pasporturi. Aşi zice dar ca dânşii, că aveà:

www.dacoromanica.ro

Ochii, ca seninul după ploae, sau ca floarea de cicoare.

Genele, lungi ca un văl de mătase.

Sprincenele, bine arcate ca arcul amorului.

Obrajii, rotundo-lungăreți și vărsiți ușurel de purpura aurorii, care de câte ori se *ivește* totodată și *zâmbește* pentru înlesnirea rimei și plăcerea poeților.

Gura, boboc de trandafir, jumătate desfoiat.

Dinții, sâmburi de măr fără coajă, sau mărgăritar.

Părul, vezi mai sus.

Gâtul, de lebădă, după obiceiul vechiu.

Sânul...

Paraoa. — (Cu puțină gelozie). Cred că nu l-ai cercetat de aproape.

Galbânul. — Ba încă m'am și legănat în el!... și pot zice fără rușine că m'am simțit oarecum mângâet de perderea libertății mele, când a dat Zamfira cu ochii de mine, (căci sticleam din pricina soarelui!) și mai ales când, zâmbind cu mulțumire, m'a aninat de salbă, și m'a culcat pe sânul ei atât de minunat, atât de rotund, atât de frumos! Ce leagăn, scumpa mea, ce leagăn! Să trăești și să mori pe dânsul făr'a dorì altă fericire pe pământ și alt raiu pe ceea lume.

Paraoa — *Bre, bre!* ce entusiasm!... Dacă nu te-aș cunoaște, așì crede că ești un tânăr poet ce ai scăpat de-abia de pe laițele școalelor.

Galbânul. — Și n'ai greșì, pentru că înfățoșarea Zamfirei m'a cuprins de o mirare așà de înfocată,

www.dacoromanica.ro

încât deodată m'a cuprins un fulger şi am improvisat pe loc următoarele versuri:

Frumoasă copiliţă !
Spune-mi de unde vii
Cu zâmbet pe guriţă,
Cu mândri ochi şi vii ?

Ce înger mult ferice
Din ceruri te-a adus
Şi pre pământ, aice,
Gingaşă te-a depus ?

Tu eşti o nălucire,
Un farmec *aurit*,
Un vis de fericire,
Un înger de slăvit !

Din cer eşti o minune,
Şi dulce-i glasul tău
Ca sfânta rugăciune
Când bate ceasul rău!

Paraoa. — Bravo, bravo!.. îmi pare bine că, pe lângă cele multe calităţi, mai ai şi talentul improvizaţiei în privirea ţiganceior. Toată bucata e plină de o armonie muzicală ce sună a drâmbă; dar mai cu seamă *farmecul aurit* îmi place şi-mi aduce aminte de minunatul compliment ce a făcut odată un scriitor dela oarecare instanţie unei duduci din oarecare mahala, zicându-i: că-i frumoasă ca o *otnoşenie* scrisă pe hârtie *galanţchi*.

Galbânul. — Ah! parale, parale! fiinţe neînţelese ce sunteţi! Vroiţi totdeauna să ne ţineţi în mrejele

www.dacoromanica.ro

voastre şi să nu avem nici ochi, nici gură, nici suflet decât numai pentru voi. Iar dacă ni se întâmplă să ne întoarcem căutăturile aiure, atunci vai şi amar pentru noi sărmanii galbini olandezi! Acele versuri pe care numai eu ştiu cât am asudat până le-am improvizat!... acele versuri în care mi-am vărsat toată inima!... tu le iei în râs pentru că au fost adresate altei, iar dacă le-aş fi făcut pentru tine, sunt sigur că le-ai fi găsit minunate. Dar, ce stau eu de te învinovăţesc...

Astfel este sexul, nu e vina ta.

Paraoa. — Aşà, frumos vă şade. Voi ne înşelaţi şapoi voi săriţi cu gura înainte: altă vorbă n'aveţi decât că astfel este sexul, fără a mai luà în privire toate jerfele câte le facem noi pentru voi.

Galbânul. — Dacă-i vorba de jertfe, apoi mă închin cu plecăciune (se închină) şi mă întorc iarăşi la sânul fermecător al Zamfirei. Ea mă duse spre nişte corturi ce se zărià departe, la poalele unui codru, şi când furăm aproape de ele, ne eşì înainte un flăcău ţigan, înalt, sprinten, voinic, cu ochii mari şi negri, cu părul lung şi negru, cu faţa arsă de soare, dar frumoasă şi vioae. El erà Nedelcu, lăutariu vestit ce îţi rupeà inima când trăgeà din arcuş un cântic de jale, şi care te făceà să joci fără voie, când sunà o horă. El se iubià cu Zamfira din copilărie şi după multe necazuri şi chinuri ce suferiseră amândoi de cea parte de Milcov, isbutiseră a scăpà din ghiarele unor stăpâni

www.dacoromanica.ro

nemilostivi şi a trece în Moldova unde trăiau în pace împreună de vr'o şase luni.

— Cules-ai multe flori, dragă Zamfiră? îi zise Nedelcu sărutând-o.

— Am cules cele mai frumoase din câmp, pentru ca să le pun la pălăria ta, dar cea mai scumpă mi-am pus-o eu la gât. — Şi zicând acestea, Zamfira mă arătă pe mine în salbă.

— Un galbân! strigă Nedelcu cu mirare. Unde şi cum l-ai găsit?

— In câmp căutând flori cu gândul la tine.... căci de câte ori gândesc la tine, totdeauna dau de noroc.

Nedelcu sări în sus, chiuind de bucurie, şi pe urmă ridicând pe Zamfira în braţe, o duse până sub cortul lui, jucând ca un copil şi sărutând-o cu dragoste.

Nu ştiu dacă ai însămnat vre-odată sătrile ţigăneşti, şi dacă ai vreo idee lămurită asupra vieţuirei curioase acestui neam nomad ce se poartă necontenit cu toată averea lui din câmp în câmp, din sat în sat, din codru 'n codru?... Fieştecare ţigan are şatra lui făcută din mai multe bucăţi de ţoluri afumate, şi o căruţă cu roţi 'nalte ce-i slujeşte de culcuş sub cort, când se opreşte, şi în care îşi poartă toată familia şi toate măestriile când călătoreşte. Puşchin, vestitul poet rusesc, zice în poemul său *Ţiganii*, tradus româneşte de A. Donici:

Măgarii în spinare duc
Copii mici; iar ceilalţi,
Femei şi fete şi bărbaţi
După căruţe pe jos se duc,
Toţi peticiţi şi desbrăcaţi.

www.dacoromanica.ro

Ce veselie, ce cântare!
Ce vorbe și ce vuet mare!
Răcnește ursul, câinii latră
Și scârție neunsa roată.

In adevăr nu e privelişte mai deşănțată şi mai originală decât a unei cete de țigani la drum! Giudele cu barba albă şi cu fața neagră merge pe un cal pag înainte, îmbrăcat cu giubea roşie şi înconjurat de vr'o trei sau patru bătrâni ca dânsul, serioşi şi purtând giubele albastre şi lungi. Ei sunt cârmacii caravanei şi totodată *sfatul* ce judecă şi hotărăşte pricinele şi gâlcevile între ceilalți țigani. După dânşii vin în rând căruți 'nalte şi pline de copii, de capre, de foi, de strențe, ş. c. l., căci țiganul nu poate trăi fără strențe. El şi ele au o tainică potrivire. Cu cât giubeaua e mai ferfelită, cu atât țiganul e mai fudul, şi când îi trece părul prin căciulă, atunci îi pare că poartă coroană. Aşa-i firea lui; îi place să-l bată vântul şi să-l ardă soarele; şi cele mai de multe ori, pentru ca să-şi împlinească această plăcere, el se desbracă gol până la brâu. Atunci să-l vezi cât e de vesel! să-l auzi cum cântă de voios! pare că-i toată lumea a lui.

Paraoa — Mi s'a întâmplat şi mie odată de am văzut o laie de lăeşi în treacăt, şi cu adevărat acel spectacol mi-a făcut aşà de mare impresie, că nu-l pot uità. Bătrânii, gârbovi de vârstă, stau culcați în căruțe şi se pârliau la soare, iar pe lângă ei urmă pe jos toată familia: femei cu copii la sân, fete cu cofe albe pe cap, flăcăi trăgând urşi după dânşii, cai, mânzi, vaci, câini, toți *buluc* la un loc, toți grăind, răcnind,

www.dacoromanica.ro

râzând, nechezând, urlând şi umplând câmpii de un sgomot sălbatic ce da fiori. Cât pentru strenţe nici nu pomenesc, pentrucă în adevăr ele sunt una din părţile cele mai caracteristice a ţiganilor nomazi; am însemnat însă că ei au şi o dragoste mai deosebită pentru caii pagi şi bălţaţi.

Galbânul. — Aceasta e încă o taină a gustului ţigănesc, pe care nu mi-am putut-o tălmăci de cât prin proverbul latinesc: *de gustibus non disputandum....* Câţi oameni care în privirea coloritului sunt şi mai neînţeleşi, căci îşi schimbă floarea în toate zilele atât trupeşte cât şi sufleteşte! dar să lăsăm aceste însemnări fisiologice, şi să ne întoarcem iar la ţigani. Pe cât ei sunt yrednici de privit în călătoriile lor, cu atât şi popasurile lor sunt curioase. Puşchin face o descriere foarte vie de un lagăr ţigănesc, la începutul poemului său.

Ei astăzi iată au rămas
La mal de apă pentru mas.
Cu ţoluri rupte, afumate,
Căruţele le învelesc
Pe de-asupra pân 'la roate;
Apoi femeile gătesc
Mâncare proastă şi se pun
Buluc pe lângă ceaun,
In depărtare se privede
Cum caii pasc la iarbă verde
Iar după şetre, deslegaţi,
Şed urşii bine învăţaţi.
Gâlcevi şi vorbe şi strigare
Amestecate cu cântare
Şi sunetul de ferării
Asurdă locul în câmpii.

www.dacoromanica.ro

Cum şi-au aşezat corturile în apropierea unui târg sau a unui sat, bărbaţii, dintre cari cei mai mulţi sunt fierari sau lingurari, purced să vândă trâmbe, coveţi, lăcăţi, fuse, ş. c. l.; babele se duc de trag cu sorţii fetelor romănce pe la case; flăcăii merg de joacă ursul prin ogrăzile boerilor; şi numai nevestile rămân la şetre pentru ca să gătească de mâncat, în vreme ce copii lor aleargă goi pe câmp jucând *tananaoa*. Iar când se întorc cu toţii seara la corturi, atunci să auzi răcnete de copii ce cer de mâncare, lătrete de câni goniţi dela ceaunul cu mămăligă, nechezuri de cai ce vin dela păscut, cântece de flăcăi şi de fete mari ce se întorc din luncă dela culesul fragilor, sfezi, desmierdări, vaete, hohote, chiote, sunete de cobze, de scripce, de drâmbe; toate acestea la un loc, ridicându-se în văzduh odată cu fumul ce ese de sub fiecare şatră. Şi puţin mai în urmă, cum s'a culcat soarele, cum s'au stins focurile, pare că nici n'au fost, nici nu mai sunt... O tăcere adâncă domneşte peste tot; oameni şi dobitoace toţi se odihnesc; numai câniі se aud lătrând la lună şi numai v'o babă-cloanţă se zăreşte culegând burueni pentru discânteci.

Astfel de viaţă petreceă şi Zamfira cu Nedelcu, cu astă deosebire însă, că pe dânşii nu-i fură somnul îndată ce răsăriau stelele, pentru că ei se iubiau cu tot focul tinereţii şi le plăceă lor mult a se plimbă împreună pe lună.

Paraoa. — Curios lucru! ce plecare au poeţii, amorezii şi privighetorile pentru lună.

Galbânul. — Eu socot că aceasta vine din tainica

www.dacoromanica.ro

legătură ce este între ei. Razele lunei sunt dulci ca glasul privighetoarei, cereşti ca poezia sufletului, şi tainice ca amorul sfânt.

Paraoa. — Foarte frumos; dar pentru buhne şi lilieci, ce poţi zice?

Galbânul. — Acestea iubesc luna pentru că... nu le place soarele, şi trăiesc la întuneric pentru ca să facă cum au făcut *părinţii* şi *strămoşii lor*. Dar încă odată, să ne întoarcem la Zamfira. Istoria ei este foarte interesantă şi trebue să 'ţi-o povestesc.

Paraoa. — Caută însă, te rog, să fii mai scump la vorbe, pentrucă vorba multă îi sărăcia omului.

Galbânul. — N'ai frică; mi-oi face gura pungă.

Zamfira s'a născut sub şatră, pe malul Oltului, unde îşi întinseseră lingurarii corturile pentru ca să petreacă vara. Tatăl său erà giude şi maică-sa trăgeà cu boghii, sau căutà în oglindă şi în talgere cu apă prin curţile boereşti, pentru că erà vestită de măiastră şi le spuneà la toţi norocul ca şi când ar fi cetit pe carte. Ştii, scumpa mea, că ţigăncile sunt foarte dibace în tot soiul de vrăjitorii şi de descântece de diochiu, de şarpe, de dragoste ş. c. l. Aceste taine au fost introduse în ţările acestea odată cu venirea ţiganilor şi, după părerea mea, ele nu sunt alte de cât nişte slabe şi proaste rămăşiţi a acelei ştiinţi oculte, care erà atât de desvoltată la vechii Egipteni.

Toată copilăria sa Zamfira o petrecuse în călătorii dintr'un ţinut într'altul, oprindu-se cu sătrele vara în apropierea târgurilor şi iarna în fundul codrilor, sub bordee de pământ. Acea vreme fù pentru dânsa o

www.dacoromanica.ro

vreme fericită, căci îndată cum răsăriă soarele, ea alergà pe câmpii cu cei-lalți copii, alungând fluturi din floare în floare, se rătăcià prin lunci după cules mure, după cuiburi de paseri, sau culegeà lemne verzi de făcut fuse și linguri la strung. Duminicile se duceà la horile din sat, se dà în scrânciob, privià cum jucà ursul după sunetul daerelii, și seara când se întorceà la șatră, se adunà grămadă cu ceilalți copii pe lângă foc, ascultà povești dela moșnegi și adormià voioasă în cântecile fluerilor. Nu aveà nici o grijă!... puțin îi păsà că de-abia o acoperià o cămășuță ruptă, căci dacă îi erà cald ea se scăldà în Olt, și de-i erà frig, ea jucà tananaoa, cântând din gură :

O para, dà-mi o para,
Ca să-ți joc o tanana.

Nici nu știà ce sunt papucii ; ea călcà cu picioarele goale pe iarbă verde, și când erà ostenită, tatăl său o puneà într'un desag aninat de spinarea unui cal. Fericit traiu a fost acela pentru Zamfira, dar n'a ținut mult din păcate.

Intr'o zi, abia erà atunci Zamfira de șeapte ani, un dorobanț venì la tatăl ei și îi porunci să-l urmeze cu țiganii la Ocârmuire. Ii duse pe toți la Craiova, unde cu adevărat îi așteptà o mare nenorocire. Stăpânul lor sărăcise, și fiindcă erà silit să plătească niște datorii ce aveà, el se hotărîse a-și vinde robii *prin mezat.*

Când sosì ziua mezatului, piața Ocârmuirei înfățoșà

www.dacoromanica.ro

un tablou vrednic din cele mai crunte vremi a barbariei. Ea erà ticsită de ţigani lungiţi la pământ cu ţigăncile şi cu copiii lor, plângând împreună şi căinându-se ca nişte adevăraţi osândiţi la moarte. O mulţime de boieri şi de negustori umblà printre dânşii călcându-i în picioare şi arătându-i cu degetul ca pe nişte vite. Unul ziceà: — Asta face zece galbeni. — Altul răspundeà: — Eu n'aş da nici un căuş de făină pe el. — Altul iar strigà: — Vere, vere, nu te încurcà în negustorii de ţigani, că's mai bune cele de boi. — Din toate părţile auzeai vaete amestecate cu râsuri, lovituri de bici, ţipete, ocări şi blăstămuri.

Telalul în sfârşit eşì din cancelarie în mijlocul ograzii şi răcnì în gura mare: Cinci galbeni sălaşul !... Cine dă mai mult ?

Şase, răspunse un boier.

Şase şi trei parale zise, râzând un casap bogat.

Şase şi opt parale, adăogă altul.

Şapte galbeni, răcnì iar cel dintâi.

In vremea asta, un boier cu şlic şi cu ciobote roşii se apropiase de Zamfira, o apucase de mână şi o întorceà când în dreapta, când în stânga, măsurând-o cu ochii din cap până 'n picioare. După aceasta îi porunci să umble puţin, pentru ca să vadă de nu-i oloagă; îi cercetă dinţii şi se duse de grabă spre telal zicându-i: dau zece galbini pe fata giudelui. — Telalul strigă îndată: Zece galbini fata judelui!... cine dă mai mult ? una, două, trei, hareci ! Să-ţi fie de bine cucoane.

Boierul plătì banii şi se întoarse la Zamfira ca să

www.dacoromanica.ro

o iea. Tatăl ei însă şi maică-sa, care auziseră târguirea, se oţeriră ca şi când le-ar fi trecut un şarpe rece prin sân şi se aruncară la picioarele boierului, sărutându-i poalele antereului şi rugându-l cu disperare ca să nu-i despartă de copila lor. — Nu te îndură de noi, măria ta, ziceau sărmanii, că n'avem alt copil şi suntem bătrâni: nu ne luà pe Zamfira, pentru numele lui Dumnezeu sfântul! că ne rupi inima. Vai de noi şi de noi!... Fie-ţi milă, cucoane, că d-ta eşti boier mare şi ţi-a da Maica Precista toate bunătăţile lumei. Să-ţi trăiască cucoana şi copilaşii ca să-i vezi mari ca nişte împăraţi... Cumpără-ne şi pe noi ca să fim la un loc cu Zamfira, şi ţi-om fi robi la ce ne-i porunci... Zamfiro, draga tatii şi a mamei, sărută şi tu poalele măriei sale ca să se îndure de tatăl tău şi de măta, că măria sa 'i boier mare şi-i va da sfântul Hristos ori ce-a dorì. Vai de noi! păcătoşii de noi!... Of! lasă-ne pe Zamfira! — Şi plângeau nenorociţii de ar fi înduplecat o inimă de tatar, şi se încolăciau de picioarele boierului, şi se trăgeau cu mânele de păr, şi strângeau copila lor în braţe, ca şi când ar fi voit să o facă una cu trupul lor. Boierul însă îi împinse cu piciorul ca pe nişte câni, lovindu-i cu călcâiul peste cap, şi strigă mânios: duceţi-vă la dracu, cioare bălţate, că vă pun acuş să vă măsoare cu biciul. — Şi zicând aceste el smuci pe Zamfira dintre dânşii ca pe o buruiană din pământ.

Ţiganul se sculă de jos plin de sânge şi se puse peptiş dinaintea boierului nemilostiv: — Dă-mi copila, strigă el cu glas desperat, dă-mi copila, că mă simt

www.dacoromanica.ro

într'un ceas rău; dă-mi... — Nu apucă însă să sfârşească şi boierul îl isbì cu palma peste ochi. Atunci nenorocitul giude nebunì de tot... Intr'o clipală el se aruncă asupra boierului de'l ameştecă cu ţărâna, si luând în braţe pe Zamfira, o sărută de trei ori şi o ridică în sus cu gând ca să-i sfărâme capul de o piatră:— Mai bine te-ar luà moartă de cât vie!... răcnià sărmanul părinte în durerea sa.

Câţiva dorobanţi ce se găsià aproape, îi smuciră copila din mâini, iar pe dânsul îl legară cu picioarele la falangă şi începură a'l sdrobì cu bicele. In vremea asta stăpânul Zamfirei se sculă din colb şchiopătând, şi apucând-o de păr, o trase cu deasila de pe piaţa Ocârmuirii, care răsunà de vaietele tatălui său şi de bocitele maicăi sale. Aşà biata fetiţă fù despărţită pentru totdeauna de dragostea şi desmierdările părinţilor săi!...

Oiu trece cu tăcerea asupra vremilor celor d'întâi a petrecerei sale în casa noului stăpân. Toată acea epocă e plină de dureri sufleteşti, de lacrimi, de zădarnice jăliri şi mai ales de necazuri mici, de pedepse fără vină mai crude şi mai înfricoşate decât o mare nenorocire. Opt ani de zile ţinù acea chinuire necurmată!... opt ani biata copilă fu supusă la lucrurile cele mai ostenitoare. Zi şi noapte ea trebuià să fie în picioare gata a urmà tot soiul de porunci. Iarna, vara, pe ploaie, pe ninsoare, erà osândită la spălat în casă, la ceruit scândurile, la văruit pereţii ş. c. l. şi pentru cea mai mică greşeală, pentru un pahar stricat, pentru o împunsătură greşită la gherghef, ocări, blestemuri,

www.dacoromanica.ro

bătăi, toate năpădeau asupra ei din partea jupânesii Saftei.

Această rea femee erà tipul acelor slujnice obraznice, cărora slăbiciunea şi bunătatea stăpânilor le încredinţează oarecare putere pentru privegherea casii; ea păreà să fi fost destul de frumoasă în vremea ei, şi se înţelege prea lesne cum a ajuns treptat din fată în casă a fi jupânească în casă, şi în sfârşit stăpâna casii şi a boierului, căci acesta erà holtei. Jupâneasa Safta aveà acum vr'o patruzeci de ani, erà naltă, uscată, galbenă de venin şi slutită mai mult de răutatea ce fierbeà într'însa, căci nimic nu preface atât obrazul unei femei ca răutatea inimei. Ea simţià foarte bine că şi-au trăit traiul şi şi-au mâncat malaiul, după cum zice vorba, şi de ciudă îi răsbună asupra Zamfirei, pentru că Zamfira acum erà de cinsprezece ani, erà tânără, erà frumoasă, vestită de frumoasă, în cât tot târgul se minunà de ea. Iar mai cu seamă boierul, de o bucată de vreme, o găsià foarte pe plac şi, fără nici o ruşine, îi ziceà vorbe şi îi făceà propuneri mârşave, pe care Zamfira nu le puteà înţelege. De câte ori se întâlnià cu dânsa el o sărutà, o desmierdà şi dacă vroià ea să fugă, o amenintà cu bătaia. De acolo prepusuri din partea jupânesei Saftei, gelozii, în urmare iar pedepse pentru biata fată. Aceste scene triste se reînoiau în toată ziua; dar în sfârşit Dumnezeu se milostivì de dânsa.

Intr'o sară, după ce adormiră toţi în casă, Zamfira se coborî în grădină. Erà o lună plină şi voioasă ce-i aduse aminte din copilăria sa. Ea se puse pe gânduri

www.dacoromanica.ro

şi începù a plânge, când deodată auzì după zaplaz un străin ce o chemà pe nume, şi zărì dincolo de grădină un ţigan tânăr ca de vr'o douăzeci de ani.

— Zamfiro, Zamfiro, ziceà ţiganul, nu mă cunoşti? Uită-te la mine; eu sunt Nedelcu. Adă-ţi aminte când ne jucam împreună pe malul Oltului lângă şatră, şi când alergam prin cuiburi de paseri.

— Nedelcu! tu eşti Nedelcu?... — Nu putù rostì mai mult biata fată, căci o apucă un plâns de jale şi de bucurie ce o înăbuşà.

— Eu însumi, Zamfiră dragă, m'am pornit înadins dela şatră ca să te găsesc, şi deabià după trei luni am putut aflà că eşti aici.

— Sai degrabă zaplazul, Nedelcule, şi vină lângă mine. Intr'un minut amândoi furà în braţele unul altuia.

— Ce face tatăl meu şi maica-mea? întrebă ea.

— Trăesc sărmanii şi te jălesc!

— Unde se află acum?

Nedelcu cătă împrejur şi coborînd glasul răspunse: Ei sunt fugiţi în Moldova şi te aşteaptă la hotar dincolo: dacă vrei să-i mai vezi până ce mai sunt cu zile, hai cu mine, Zamfiro.

La aceste cuvinte neaşteptate Zamfira erà să nebunească de multă bucurie; ea se lipì de peptul lui Nedelcu şi zise: «Dumnezeu să-ţi dea înzecit tot binele ce mi-l dai tu acum, Nedelcu!... Haideţi, să scap odată de această casă, unde mi-am ros inima în dureri şi în desnădăjduire. Haide, Nedelcu; eu de astăzi mă dau ţie; tu să-mi fii frate, rudă, ce-i vrea; îmi

www.dacoromanica.ro

pun viața în mâinile tale. Iar tu, casă afurisită, ce mi-ai slujit de temniță... să pice trăsnitele pe tine, și să nu mai se cunoască nici locul unde ești zidită!

Zicând aceste, Zamfira sări cu Nedelcu peste zaplaz și se depărtară amândoi de casa boierească.

Paraoa. — Știu că acuma ai să-mi povestești și greutățile ce au întâmpinat amândoi până ce au trecut hotarul și bucuria ce a simțit Zamfira, când și-a văzut părinții, însă fiindcă toate aceste mi le pot închipui eu însu-mi, te poftesc să treci cu tăcere asupra lor și să-mi spui în scurt cum te-ai despărțit de Zamfira.

Galbânul. — Această observare este foarte puțin măgulitoare pentru ambiția mea de martor; cu toate aceste, iată că-mi înfrânez limba... Zamfira și Nedelcu trăiau acum de vr'o șase luni de zile în toată fericirea unei dragoste liniștite; toate le mergeau pe plac și dulce le erà vieața.

Intr'o noapte cerul se acoperise de nori întunecați, printre care șerpuiau mii de fulgeri, și bătea un vânt puternic care clătina țolurile șătrelor ca pe niște pânze de corabie. Trei călăreți se opriră lângă cortul lui Nedelcu, pentru că acum începuse a ploua, și intrară în lăuntru. Zamfira se îngălbeni ca moartă când îi zări, căci unul din trei erà tocmai stăpânul ei.

— Ha, ha! răcni boierul; aici mi-ai fost, jupăneasă Zamfiră?... De șase luni de când ai fugit dela mine, te lăfăești cu cioroii prin șatră?... Las' că te-oi învățà eu să părăsești casa stăpânului.

— Și cum îi învața-o? strigă deodată Nedelcu, sărind drept în picioare dinaintea lui.

www.dacoromanica.ro

— Cum?... Aşa! răspunse boierul isbindu-l cu palma peste gură. Să ştii cioară, altă dată să nu te vâri în sufletul boierilor.

Nedelcu se făcù vânăt de mânie, iar stăpânul Zamfirei, întorcându-se către ceilalţi doi călăreţi, le dete poruncă ca să o lege cot la cot şi să o puie pe unul din caii lor. Slugile se aruncară asupra ei, dar nu avură vreme nici să se apropie de dânsa, căci Nedelcu apucând iute un topor, îl repezì orbiş într'înşii, şi boierul pică mort la pământ cu capul crăpat în două. Tovarăşii lui se făcură pe loc nevăzuţi. Aşa biata Zamfira a scăpat a doua oară de lanţul robiei, dar ce folos! Nedelcu peste câteva zile fu prins, ferecat, judecat şi spânzurat.

Paraoa. — Dar Zamfira?

Galbânul. — In ceasul când iubitul ei se sbăteà în streang, dând o lecţie de moral poporului adunat, sărmana leşină lângă spânzurătoare şi îşi pierdù minţile pentru totdeauna.

Paraoa. — (Cu spaimă). Cum! nebună?

Galbânul. — Nebună! Din ceasul acela sărmana simţì o ură grozavă asupra oamenilor şi părăsì tot, şătre, rude, părinţi, pentru ca să se ascundă în mijlocul codrilor. Toată ziua ea alergà cu ochii ţintiţi înaintea ei ca şi când ar fi alungat o umbră şi, dacă întâlnià vre-un om, ţipà cu înfiorare şi fugià până ce picà obosită la pământ. Iar noaptea, când toată natura erà cufundată în tăcere, Zamfira începeà a cântà cu glas jalnic doinele ce învăţase dela Nedelcu, şi îndată pe urmă faţa ei se luminà de o bucurie ne-

www.dacoromanica.ro

cunoscută; ea se apucà la joc atunci, până ce iarăşi căderà ca o moartă jos. Sărmana Zamfiră! ea care erà atât de frumoasă, să o fi văzut peste câteva săptămâni, te-ai fi speriat!... Ochii i se înfundară în cap, obrajii i se uscaseră, părul ei curgeà pe umeri despletit şi încâlcit. Din tot trupul ei atât de bine făcut nu'i rămăseseră decât pielea şi oasele. Sărmană Zamfiră! în ce stare ticăloasă o adusese disperarea.

Paraoa şi *Galbânul.*— (Oftează împreună).

Galbânul. — (După o scurtă tăcere). Intr'o zi câţiva oameni beţi întâlnind-o pe câmp, o luară la goană ca pe o fiară sălbatică, cu gând de a glumì. Nenorocita fugià speriată, ţipând cu groază, când deodată un tânăr, ce se găsià pe acolo la vânat, se puse înaintea gonaşilor şi întinse puşca spre ei. Aceştia se făcură pe loc nevăzuţi prin tufe, iar Zamfira apropiindu-se de apărătorul ei, se uită la el cu ochii plini de lacrimi şi-i zise: „M'ai scăpat dela moarte!... Ţine galbânul ăsta că ţi-o fi cu noroc". — După aceasta ea mă deslegă pe mine din salbă, mă dete pe mâna tânărului care stà înlemnit de mirare, şi se depărtă de dânsul în fuga mare.

Paraoa. — Şi n'ai aflat ce s'a mai făcut?

Galbânul. — Peste câteva luni ea a murit la mănăstirea Văraticului după multe dureri grele!

Paraoa. — Nenorocirile Zamfirei şi a lui Nedelcu m'au pătruns peste măsură. Dar cu toate aceste, te rog iubite să mai scurtezi povestirea întâmplărilor tale, pentrucă de abia ne mai rămâne un ceas pân' în ziuă

www.dacoromanica.ro

şi, după cum ştii cântecul cocoşului este pentru noi, fiinţi neglăsuitoare, un semn de spaimă. Numai oamenilor le este dată dreptatea de a rostî minciuni şi parascovenii în ziua mare; iar noi nu putem aveà glas decât dela miezul nopţii şi pân' în zori.

Galbânul. — Nu te îngrijî, scumpa mea; voi căutà să sfârşesc cât mai de grabă, pentrucă de când vorbesc mi s'a cam dogit glasul, şi mai ales că sânt curios să cunosc şi întâmplările tale. Afară de tânărul la care mă găsesc acum, nu am mai avut alţi stăpâni decât pe necunoscutul, căruia mă dase Zamfira, şi pe un poet. Cel d'întâi aveà o figură blândă şi frumoasă, un port elegant, un glas pătrunzător, care mă făcură într'o clipă pietenul său. Toată persoana lui aveà unce magnetic care mă trăgeà la el, şi mărturisesc că din ceasul cum am intrat în mânile lui, m'am simţit gata de a-mi jertfi şi vieaţa pentru dânsul!... Insemnat-ai draga mea, ce înrâurire are fizionomia unor persoane asupra inimilor, şi putut-ai vre-odată să'ţi tâlmăceşti misterul simpatiei? De unde vine că deodată te simţi robit la privirea unei figuri, fără a-ţi puteà da seamă de ceea ce simţeşti? De unde vine...

Paraoa. — Acuşi cântă cocoşul.

Galbânul. — (Zâmbind). Am înţeles!... Dar dacă mă întind cu vorba aşà de mult asupra simpatiei, aceasta o fac pentru ca să poţi înţelege cum am fost în stare să-mi pun eu zilele în pericol pentru ca să scap pe stăpânul meu dela moarte. Nu râde şi nu socotî că mă laud, căci nu am slăbiciunile oamenilor. Eu, precum

www.dacoromanica.ro

mă vezi, ființă mică și neînsemnată, m'am împotrivit dușmanului ce-l amenință, m'am luptat cu el, l-am biruit și am scos din ghiarele morții pe singurul om din lume ce mi-a însuflat dragoste. Să fi fost altul în locul lui îl lăsam să piară, căci de și oamenii ne slăvesc pe noi, monedele, știi că din împotrivă noi nu-i avem la ochi buni.

Paraoa. — (Cu nerăbdare). Nu-ți lăsà iar sugetul, frate

Galbânul. — Tânărul meu iubià o damă cu multe grații, cu mult spirit și cu mult urît bărbat.

Paraoa.— Iar o istorie de amor și de bărbat urît ?

Galbânul. — Toate istoriile din lume sînt drese cu amor ; acesta este cel mai vechi și cel mai cu gust *mezelic* a unei întâmplări ; cât pentru *bărbatul urît*, se tălmăcește lesne prin nătângia oamenilor care repetează, de când Mitologia, istoria Afroditei cu Vulcan. Eu, dacă ași fi Domn într'o țară, ași face o pravilă după care numai oamenii cei frumoși ar aveà drept să se căsătorească cu femei frumoase, iar cei urîți ar fi siliți să ia pe cele urîte și prin chipul acesta, sunt sigur că a-și curmà răul nestatorniciei și a necredinței. Ah ! Doamne ! dece nu's Domn !

Paraoa. — Pentrucă ești numai un biet *ban*.

Galbânul. — Mihai Viteazul încă a fost ban, dar s'a făcut erou stăpânitor, încât a tremurat Țarigradul la numele lui. Eu sînt un ban de Olanda și, de și nu-mi este dat a fi niciodată Domn, gândește că pot să fac Domni !

Paraoa. — Pare că cântă cucoșul.

www.dacoromanica.ro

Galbânul. — Cu vorba de cucoș mă faci un pui de găină. Iată dar că mă întorc la tânărul meu.

La unul din balurile strălucite ce s'a dat în iarna trecută el stă și vorbiă cu o damă de cele pe care politeța veacului nostru le numește *mobili*, când deodată un cavaler strâns în frac, ce ținea două dame de mână, se oprì dinaintea lui și îi făcù întrebarea dacă preferează un înger sau un drac? Aceasta erà o figură dela mazurcă. Tânărul meu se sculă pe picioare și răspunse zâmbind, că: „fiind sigur să meargă în iad după moartea lui, voește să câștige mai dinainte favorul dracilor și că, în urmare, îi preferează mai mult decât pe îngeri". Atunci cavalerul îi prezentă mâna unei din ambele dame și se depărtă jucând cu cealaltă. Acea mână erà atât de mică și albă!... brațul erà atât de alb și rotund, încât ochii tânărului meu, lunecând de pe mână pe braț, de pe braț pe umeri, de pe umeri pe figură, au făcut în câteva secunde cel mai frumos voiaj din lume, dar tot-odată și inima lui, urmând drumul ochilor, se găsește și departe de starea liniștită în care se aflà c'un minut mai înainte. El stà cufundat intr'o mirare, sau mai bine zicând admirare adâncă ce îl înlemnise pe loc, și când dulcele glas al damei îl scoase din acel vis dumnezeesc, el se trezì înamorat ca șaptezeci de amorezi.

— La ce te gândești, domnul meu, cu atâta țintire?... îl întrebă dama.

— Gândesc, doamna mea, răspunse el, că dacă iadul e locuit de draci ca d-ta, el trebue să fie raiul acel făgăduit sufletelor plăcute lui Dumnezeu.

www.dacoromanica.ro

Dama începù a râde, arătând niște dinți de mărgăritar, și zise: „Se vede, domnule, că ai mare plecare pentru iad, de vreme ce cauți să te faci păcătos spuind neadevăruri".

— Ce poate fi mai plăcut de cât un păcat care să-mi meriteze drept osândă compania d-tale?

Aceste puține cuvinte fură zise în vreme ce amândoi făceau figura mazurcei. Stăpânul meu duse dama la locul ei și până a nu se depărtà, primì din parte-i făgăduința de a jucà un contradanț împreună.

Peste puțin orhestrul începù acel mult dorit contradanț. Tinerii mei aleseră locul lor și făcură cea întâi figură făr'a se vorbì nici un cuvânt. Amândoi stau pe gânduri ca nealtădată, dar mai ales stăpânul meu erà tulburat de tot și nu puteà găsì nici două cuvinte ca să înceapă convorbirea. Amorul e cel mai mai mare dușman a limbei și a minței; pe una o leagă și pe alta o amețește într'atâta, încât omul cel mai cu spirit poate atunci să fie socotit de prost. Această tăcere s'ar fi prelungit încă mult, dacă nu ar fi curmat-o prin o întrebare ce-i făcù asupra unei persoane ce le făceà vis-a-vis la contradanț.

— Cum o găsești pe doamna G?... așa-i că-i frumoasă de tot în astă seara?

— Cu adevărat, răspunse stăpânul meu, frumoasă pre cât poate fi o statuie fără viață și fără suflet. Ea domnește asupra ochilor, iar nicidecum asupra inimilor.

— Cu atât mai mult dar ea merităză slăvirea d-voastră, pentrucă puteți gustà *în pace* plăcerea de a o privì.

www.dacoromanica.ro

— Aveți toată dreptatea, dar natura noastră e atât de ciudată că omul cel mai pașnic iubește a se războì cu sineși în preajma unei figuri frumoase. Acea luptă sufletească are un farmec ascuns ce se revarsă asupra lucrurilor care-l împrejură, le împodobește, le înviază și îl face pe om a se crede într'o altă lume.

— Ce fel e acea lume ? întrebă dama zâmbind.

— Aceea e o lume de năluciri plăcute, de sperări măgulitoare, de podoabe dumnezeești, un rai de îngeri, sau, mai bine zicând, un iad ca acela al cărul locaș samănă d-tale.

— La care număr crezi, domnule, că se pot suì complimentele ce s'au zis în astăseară prin bal ?

Contradanțul erà acum pe la sfârșit ; cele de pe urmă acorduri răsunau vesel în salonul acel de lumină, și focul veseliei lucià în ochii tuturor damelor și a cavalerilor. Stăpânul meu se plecă spre dama sa și-i zise cu glasul tremurător: Sânt lucruri, doamna mea, care nu ar trebuì să aibă sfârșit.

— De pildă ? întrebă ea.

— Contradanțul acesta.

Dama se făcù că nu înțelege și răspunse râzând : «Ideea unui danț veșnic nu mi-a trecut încă prin minte, și așì fi curioasă să văd figura ce ar face niște persoane care ar fi osândite a dănțuì toată viața lor».

Tânărul se mâhnì mult la aceste cuvinte și s'ar fi depărtat de dânsa cu disperarea în suflet, dacă ea nu l-ar fi mângâiat prin o dulce căutătură. Din minutul acela însă el fu nebun ca un amorez și înamorat

www.dacoromanica.ro

ca un nebun. E de prisos să mai adaug că în tot cursul balului el nu mai avù ochi decât pentru iubita lui.

Paraoa. — Dar ea?

Galbânul. — Ea, ca o femee bine crescută, își stăpânià ochii cât puteà, dar ori cât făceà, tot îi scăpà destul de des în partea lui.

Ajungând acasă tânărul, îmbătat de delirul dragostei, se puse pe scris răvașe de amor atât de înfocate, că puteà să-și frigă degitile, și alese dintre toate pe următorul, pe care îl trimise damei.

Doamna mea,

«Viață sau moarte! Cu un cuvânt puteți să-mi dați una din două. Nu aș îndrăsnì să vi le scriu aceste, dacă nu aș ști că aveți un spirit prea mare pentru ca să vă mâniați, și o inimă prea nobilă pentru ca să râdeți de nebunia în care m'a aruncat balul de eri.

Iată răspunsul ce primì peste două ceasuri:

Domnul meu,

«Mâine, când se face ziuă, te aștept la rediu cu doi prieteni ai mei, uu martor și un secundant; te cred prea bine crescut pentru ca să lipsești de a venì să iei răspunsul ce meritezi».

Bărbatul

www.dacoromanica.ro

Imi este peste putință ca să-ți descriu mirarea ce cuprinse pe stăpânul meu la cetirea acestor rânduri, iar ceeace îl disperă mai mult erà de a gândì la poziția critică în care adusese pe iubita lui.

A doua zi el se găsì la rediu, la ceasul hotărît, cu o cutie de pistoale și cu doi prieteni ai lui, dintre care unul fiind poet, îi făgăduì ca mângăere o frumoasă elegie asupra morții lui. Ambele părți potrivnice se închinară una la alta în tăcere; locul duelului se hotărî de secundanți, și stăpânul meu și dușmanul său se puseră față 'n față la depărtare de cincisprezece pași.

Semnul se dete de către un martor și deodată bărbatul slobozì pistolul. Eu însă care pândeam din buzunarul jeletcii, unde mă aflam, toate mișcările dușmanului nostru, simțind că plumbul lui venià spre noi, prin o repede mișcare mă pusei drept în contra lui, și îi amorții astfel lovitura. Plumbul pică jos, rușinat, și stăpânul meu scăpă cu viață teafăr. Iată, scumpa mea, cum l-am scos eu dela moarte. Ei bine! știi cum mi-a răsplătit pentru fapta mea?... dându-mă unui sărac bătrân care, întâlnindu-l în uliță, când se întorceà dela rediu, îi cerù pomană cu o mână, în vreme ce cu cealaltă îi dete un răvaș dela iubita lui.

Paraoa. — Ce nerecunoștință! Și cum ai scăpat dela acel calic?

Galbânul. — Poetul ce slujise de martor duelului, văzând o astfel de nelegiuire din partea prietenului său, mă scoase din mânile săracului, dându-i trei galbini pentru mine, și mă păstră la dânsul ca pe o

www.dacoromanica.ro

monedă rară, care, după cum ziceà el, aveà meritul de a fi poetică.

Paraoa. — Ş'apoi pas de mai zi că poeţilor le lipseşte *o doagă*.

Galbânul. — Aceasta o zic numai acei cărora le lipsesc două doage.

Paraoa. — Spune-mi, te rog ce fel de lighioaie erà acel poet ?... căci trebuie să ştii că doresc de mult a mă lămurî asupra acestui soiu de oameni ce se zic cântăreţi.

Gălbânul. — In adevăr ei îşi dau acest titlu cu mare siguranţă, dar cred că puţini am cunoscut care să fi ştiut a cântà după note. Glasul lor stă în condeiu. Deosebitele scârţâituri ce fac cu acest instrument pe hârtie, produc câte odată nişte armonii poetice, care încântă sufletul şi închipuirea. De pildă aici în ţările româneşti...

Paraoa. — Lasă pildele scumpul meu pentru ca să nu se supere acei ce meritâ de a fi 'trecuţi sub tăcere.

Galbânul. — Ai dreptate ; nu este fiinţă mai ţâfnoasă ca poetul fără talent.

Paraoa. — In care număr îl pui pe acela la care te-ai aflat ?

Galbânul — Il socot între poeţii cu viitor. El aveà numai un defect, o uitare curioasă care-i pricinuià o mulţime de desplăceri şi care a fost şi pricina despărţirei noastre. Un lucru iar m'a mirat mult la el : niciodată versurile ce scrià nu erà în analogie cu stare sufletului său ; vreau să zic, în contra altor poeţi, el

www.dacoromanica.ro

făceà elegii duioase când aveà vr'o bucurie mare, şi dinpotrivă, cântice vesele când erà mâhnit... Dar pentru ca să înţelegi mai bine această nepotrivire, trebue să-ţi descriu ziua în care el a compus una din cele mai triste poesii a lui întitulată *Desperarea*.

Intr'o dimineaţă de primăvară el se trezì voios, pre-cât poate fi un om ce a petrecut o noapte plăcută la bal, şi care, când deschide ochii, vede un cer frumos dinaintea lui. Păsările îi cântau pe la ferestre, şi razele soarelui se jucau vesele pe patul lui. Toate lucrurile păreau că se împodobiseră înadins pentru ea să-l îndemne a gustà bunătăţile lumei, şi cu adevărat el însuşi simţià în inimă acea mulţumire liniştită pe care nici o grijă nu o ameninţă. Cu toate aceste poetul meu luă degrabă condeiul şi scrise într'un album următoarele versuri :

Ce soartă nemiloasă
E soarta ce m'apasă !
Ades în depărtare eu stau şi mă gândesc.
După-ori ce mulţumire,
Necazuri şi mâhnire
Ca o răsplată crudă asupră-mi năvălesc.

Peste puţin el se îmbrăcă în haine noi; îşi puse un frac care-i desenà o talie cu adevărat elegantă ; feciorul îi încreţì părul după modă, şi el după ce îşi gătì toaleta se duse în faţa psişelei unde, zâmbindu-şi

www.dacoromanica.ro

cu dragostea unei tinere cochete, adăogi această a doua strofă la cea dintâi :

La orice pas în viaţă
Simţirea-mi se îngheaţă
Şi de desgustul lumei amar mă simt cuprins :
Plăcerea tinereţii
Şi farmecul frumseţii
Imi par nimic, căci focul din inimă-mi s'a stins !

Feciorul intră în odae aducând gazetele, româneşti. Tânărul meu le luă iute şi îşi ţintî ochii cu bucurie asupra uneia în care se găsià un articol plin de laude pentru talentul lui în poezie. Nu pot să-ţi descriu mulţumirea ce se zugrăvià pe faţa sa, în vreme ce cetià pentru a treia oară pasagiile măgulitoare din acea gazetă ; şi măcar că sufletul lui erà plin de mândrie, iată ce versuri mincinoase el compuse îndată :

Gloria-mi zâmbì odată,
Şi în calea-i luminată
O tainică sperare de suflet mă trăgeà.
Voiam atunci în lume
Să dobândesc un nume...
Eram copil!... şi lumea atunci, încă-mi zâmbià.

www.dacoromanica.ro

Paraoa. — Da bine, că-i de necrezut.

Galbânul. — Aşteaptă că încă nu-i tot. După ce prescrise acele versuri, el se suì într'o trăsură elegantă şi se duse la o damă frumoasă ca raiul lui Mohamed, pe care o iubià cu tot focul unui suflet de tânăr poet. Acea vizită fu pentru dânsul epoha cea mai fericită din viaţa lui, căci se încredinţă de amorul îngerului adorat. Ei bine, soro, când se întoarse acasă, el sfârşì bucata de poezie începută dimineaţa, prin următoarele strofe:

Ca şoimul tânăr încă
Ce saltă de pe stâncă
Şi vrând la cer să sboare, joc-pică fărâmat,
Aşà trista-mi junie
Ş'a mea sperare vie
Din visul lor de aur în pulbere-au picat.

Acum s'au trecut toate!
Acum nimic nu poate
Răsunet să mai nască în pieptu-mi obosit
Azi glorie, iubire,
Le văd ca nălucire,
Ca umbre ce'n pustiuri de mult m'au părăsit!

Paraoa. — Poetul tău n'avea nici cât de puţină simţire.

www.dacoromanica.ro

Galbânul. — Ba dimpotrivă, te pot încredința că aveà prea multă.

Paraoa. — Apoi dar vroià numai decât să adevereze proverbul ce zice: mincinos ca un poet.

Galbânul. — Zi mai bine: uitit ca un poet; căci din pricina acelei uitări m'a depărtat pe mine de la sânul lui.

Paraoa. — Ce fel?

Galbânul. — M'a dat făr'a băgà de seamă, în plata subscrierei la un jurnal ce ese acum în Iași, *Propășirea.*

Paraoa. — Cui te-a dat?

Galbânul. — Tânărului la care ne găsim acum împreună și care este unul din redactorii foaei.

Paraoa. — Alah! de-a fi auzit toate cele ce-am spus în astă noapte, el e în stare să ne puie în gazeta lui.

Galbânul. — Măcar de ne-ar pune ca să ne facă nemuritori.

Paraoa. — (Coborînd glasul) Ce opinie ai de stăpânul nostru?

Galbânul. — „Imi pare un tânăr"...

De-odată cântecul unui cocoș răsună în odaie, și glasul monetelor mele se curmă pe loc. Ciuda ce mă cuprinse asupra acelei păsări blestemate nu se poate tălmăci în cuvinte, dar mărturisesc că în minutul acela aș fi avut multă plăcere a privì într'o frigare pe acel cocoș, fiindcă glasul lui mă oprise de a cunoaște opinia galbânului asupra mea, opinie dreaptă și nepărtinitoare, căci, după socotința mea, banul este cea mai sigură peatră de cercare a firei omenești.

www.dacoromanica.ro

NB. A doua zi când m'am trezit am avut curiozitate să văd de aproape galbânul şi paraoa care îmi prilejiseră o noapte atât de interesantă prin convorbirea lor, dar din nenorocire am scăpat paraoa dintre degite şi am văzut-o cu mare mâhnire, picând între scândurile camerii mele. Rog dar pe cititori ca să binevoească a îngădui până ce voiu scoate-o din locul unde s'a ascuns, pentru ca să le pot împărtăşi istoria ei.

1844

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro